

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

58-2

BRNO 2017

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 58
Volume 58

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada Editorial board	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Azu design, s. r. o.
Software Software	Adobe InDesign CC
Fotografie na obálce	Stříbrný prsten s kuželovitým butonem zdobený granulací, 9. století. Mikulčice, 3. kostel, hrob 454 (obr. 12, str. 41).
Cover Photography	The silver ring with conical button decorated with granulation, 9 th century. Mikulčice, 3 rd church, grave no. 454 (fig. 12, pg. no. 41).
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design, s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2017
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2017 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

„Pod rozdíly“, parc. č. 477/9. Raný středověk (pražský typ). Sídliště. Záchraný výzkum.

Lokalizace parcely: ZM ČR 1:10 000, list 25-31-16, v ploše mezi body 224/300-226/229-224/294-222/298mm od Z/J s. č.

V průběhu pokračující zástavby rodinných domů byl uskutečněn záchraný archeologický výzkum, v jehož průběhu byly prozkoumány celkem 4 zahloubené objekty, z nichž tři byly datovány do časně slovanské fáze (K506, K507 a K509; obr. 56). V objektu K506 s nepravidelně oválným a špatně čitelným půdorysem byla zachycena destrukce otopného zařízení, u kterého však po vypreparování nebyla zjištěna žádná zjevná konstrukce. Je možné, že se jednalo o relikv mčlece zahloubené sídlištní obytné struktury (avšak naprosto odlišného charakteru než klasické zemnice), stopy po nadzemní konstrukci nebyly zjištěny. Objekt obsahoval archaickou, v ruce vyráběnou keramiku, typickou pro časně slovanské období. Časově současný pak byl i sídlištní objekt K507 oválného tvaru a nevýrazného zahloubení, který neumožňuje bližší interpretaci. Nejzajímavějším objektem je beze sporu kompletně prozkoumaný půdorys časně slovanské zemnice téměř pravidelného čtvercového půdorysu se zaoblenými rohy s otopným zařízením, tvořeným kvadratickou kamennou pecí v severovýchodním rohu. Zajímavostí je druhotně použitý fragment žernovu v konstrukci otopného zařízení. Z vnitřní konstrukce objektu nebyly zachyceny žádné stopy po sloupových jámách, nicméně např. na sídlišti v Mutěnicích-Zbrodě byly konstrukční prvky zjištěny pouze u 6 z 16 prozkoumaných zemnic (Klanica 2008, 179).

Adam Fojtík, Miroslav Popelka

Literatura

Jelínková, D. 1990: K chronologii sídlištních nálezů s keramikou pražského typu. In: *Pravěké a slovanské osídlení Moravy: Sborník k 80. Narozeninám Josefa Poulíka*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 251–281.

Jelínková, D. 2012: K otázce datování počátků kultury s keramikou pražského typu na Moravě. Příspěvek pro 15. Mezinárodní sraz slavistů v Minsku. *Přehled výzkumů* 53(2), 7–21.

Klanica, Z. 2008: *Mutěnice-Zbrod. Zaniklé slovanské sídliště ze 7.–10. století*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 36. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno.

Popelka, M. 2016: Šelešovice (okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 57(2), 312–313.

Profantová, N. 2013: Náhrdelníky byzantského (?) původu a bronzové kruhové ozdoby ve slovanském prostředí 6.–7. století. K interkulturním vztahům. *Památky archeologické* 104, 149–182.

Resumé

Šelešovice (Bez. Kroměříž), „Pod rozdíly“, Parz. Nr. 467/9. Frühmittelalter (Prager typus). Siedlung. Rettungsgrabung.

Šelešovice (Bez. Kroměříž), „Pod rozdíly“, Parz. Nr. 477/8. Frühmittelalter (Prager typus), Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

Šelešovice (Bez. Kroměříž), „Pod rozdíly“, Parz. Nr. 477/9. Frühmittelalter (Prager typus). Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 56. Šelešovice – „Pod rozdíly“. Pohled na časně slovanskou chatu (pražský typ).

Abb. 56. Šelešovice – „Pod rozdíly“. Der Sicht auf der frühmittelalter Hütte (Prager typus).

ŠTĚPÁNOV (K. Ú. MORAVSKÁ HUZOVÁ, OKR. OLMOUC)

Středověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Lokalizace: S-JSTK (X:Y) – 1110428.69 : 546639.8; 1110341.68 : 546637.49.

Na podzim 2016 byly pracovníky Archeologického centra Olomouc na stavbě kanalizace zdokumentovány dva sídlištní objekty datované do 13. století. Objekt 1 (u č. p. 40) lze interpretovat jako pec a objekt č. 2 jako zahloubený suterén domu (u č. p. 43). Nálezové situace byly doprovázeny bohatou kolekcí keramiky.

Marek Kalábek

Resumé

Dětřichov (Bez. Olomouc). Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

UHERČICE (K. Ú. UHERČICE U ZNOJMA, OKR. ZNOJMO)

Zámek č. p. 1. Vrcholný středověk, novověk. Tvrz, zámek. Zjišťovací sondy, geofyzikální průzkum.

V areálu národní kulturní památky zámku Uherčice provedla společnost Archaia Brno, o. p. s. v roce 2016 zjišťovací sondy, které mají předcházet budoucí rekonstrukci zámku. Před samotnou sondáží proběhlo geofyzikální měření na arkádovém, hlavním a malém nádvoří za pomoci pozemního georadaru (Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity). Poté bylo realizováno celkem patnáct sond (obr. 57), které měly za cíl ověřit starší historické úpravy terénu, průběh historických kanalizací a existenci případných pozůstatků starší zástavby a jiných konstrukcí (Dejmal *et al.* 2016).

V prostoru hlavního nádvoří bylo zjištěno několik faktů. Původní plocha nádvoří kopírovala přirozený terén, který padal směrem k západu. Předpokládány příkop okolo starší tvrže nádvořím neprobíhá. Minimálně ne v jeho severní straně. Zde dnes velice vysoko vystoupává skalní podloží a musíme počítat, že zde došlo k odstranění i historických terénů. Dobře to dokumentuje portál vedoucí do nádvoří starší tvrže. Na něm je dobře patrná úroveň původního, dnes odsekaného prahu. Stejně tak odtěžení terénu dokládá zničená kanalizace v sondě S2, jejíž původní vrchol se musel nacházet výše než dnešní úroveň povrchu nádvoří. Skalní podloží vystupuje velice vysoko po celé severní straně nádvoří (viz sonda S7). Starší dlažba se podařila částečně zachytit pouze v sondách S7, S1 a S6. Všechny tyto dlažby můžeme patrně ztotožnit jako jednu současnou úroveň. Přičemž dlažba v sondě S6 se nacházela podstatně hlouběji a měla charakter žlábků odvodňujícího jižní část nádvoří. Z geofyzikálních anomálií se podařilo potvrdit liniové útvary jako zbytky historických kanalizací v sondách S1, S7 a S2. Přičemž anomálie v sondě S2 nebyla pro nález hodnotné dlažby ověřena. Anomálie zachycená v sondě S4, pak patrně představuje dlažbu, která byla v sondě zachycena.

Starší konstrukce než samotný dnešní zámek se podařilo zachytit v sondě S1 v prostoru pod původní kolonádovou galerií, která uzavírá západní část hlavního nádvoří. Zde se nacházela budova zaniklá v souvislosti s výstavbou kolonádové galerie. Tato budova patrně náleží k původní tvrzi a snad se mohlo jednat o nějakou z pomocných staveb, které můžeme předpo-

kládat v prostoru západně od samotné tvrže. V místě nad touto sondou se podařilo zachytit i zbytky původní cihelné dlažby přízemí kolonádové galerie, která byla patrně později odstraněna.

V prostoru vyhlídky na severní straně zámku se podařilo zjistit, že schodiště do salaterreny nemá kvalitnější zděný základ. Také byla ověřena poslední úprava prostoru vyhlídky v podobě drobného šterku snad udusaného jako mlat.

V prostoru arkádového nádvoří se podařilo doplnit informace z předešlých výzkumů (Vitula a kol. 2016). Nejmladší objekt představuje recentní vápenná jáma v severovýchodním dílu nádvoří, kterou zachytil i geofyzikální průzkum. K historické dlažbě, která tvořila patrně hlavní úpravu povrchu nádvoří, můžeme vztáhnout nálezy v sondách S8, S9, S10, S11, S12, S13 a S14. Tato kvalitně provedená, různě dochovaná dlažba zaujímala většinu plochy nádvoří. Byla zachycena ve velkých partiích i dřívějším archeologickým výzkumem (Vitula a kol. 2016). Podél východní a severní a snad i západní arkády byla dlažba vspádována do podoby žlábků odvádějícího vodu ze střechy arkád. K dlažbě přináležel i obdélný objekt částečně odkrytý v jihovýchodní části nádvoří při dřívějším archeologickém výzkumu. Jeho účel neznáme, ale druhotně byl využit jako vápenná jáma. Snad se mohlo jednat např. o nádrž na vodu. Celý rozměr objektu pomohlo doplnit geofyzikální měření. Pod touto dlážděnou úrovní se ještě nachází starší terény, které byly zachyceny např. v S8 a S14. Zde byla zachycena planýrka a možná starší dlažba. Není vyloučeno, že tyto úpravy mohou předcházet, či být vytvořeny při stavbě arkádového nádvoří.

V rámci samotných arkád pak byla ve všech zde lokalizovaných sondách zachycena cihelná dlažba v různém stupni dochování. Odlišná dlažba byla v severní arkádě a v její západní části byly zachyceny i dvě mladší na dlažbě zachycené patky patrně související s průrazy do sklepa. Ve východní arkádě pak byla zachycena i mladší úprava podlahy litou maltovou úrovní. V rámci arkád byla odkryta i základová zeď pod sloupy arkády. Je patrné, že u západní arkády je stavěna do navážek, které zde mají za cíl srovnat plochu nádvoří. V západní arkádě jsou také pozorovatelné úpravy patek pro sloupy, kde ve všech sondách bylo patrné dodatečné přezdění základů sloupů a koruny zdíva v celém průběhu. Poněkud odlišně je pak konstruována základová zeď pod patky sloupů v severní arkádě, která je patrně mladší než zbylé dvě.

Z dalších drobnějších historických konstrukcí se podařilo zachytit kanálek vedoucí podél východní části severní arkády a dřevěný vodovod v sondě S8. Tyto sítě již nicméně nejspíše porušovaly celou zadlážděnou plochu nádvoří. V rámci arkádového nádvoří musíme počítat s velkými změnami původního terénu.